

TRABZON MİLLETVEKİLİ M. AKİF HAMZAÇEBİ'NİN

2005 MALİ YILI BÜTÇE KANUN TASARISININ DIŞ TİCARET MÜSTEŞARLIĞI BÜTÇESİ ÜZERİNDE

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNDA YAPTIĞI KONUŞMANIN ÖZETİ

✓ **Fotoğrafın tümüne bakılmalı**

Genellikle bir süredir ekonomide yaptığımız, fotoğrafın hep iyi taraflarını görüp, olumsuz taraflarını bir miktar görmemek. Bu da bizi ülke olarak yanlış politikalara götürebilir. Değerlendirme yapılırken hem olumlu yanlar hem de olumsuzlar göz önüne alınmalıdır.

✓ **Cari açığı tetikleyen en büyük unsur, ithalattaki çok büyük, kontrol edilemeyen artıştır**

2004 ve 2005 yılı dış ticaret rakamlarını konuşurken, ister istemez konuşacağımız konu, cari açıktır. İhracattaki artış son derece iyi. Özellikle bu yılın ilk 9 ayında yüzde 32 oranında bir artış var ihracatta; ama, ithalata baktığımızda, ithalatta, ihracattan çok daha fazla bir artış olduğunu görmekteyiz. Yüzde 42 oranında bir artış var. Aradaki farka, hepimizin bildiği gibi, dış ticaret açığı diyoruz ve dış ticaret açığında, ithalatın giderek ihracattan daha fazla olması nedeniyle ihracatın ithalatı karşılama oranının giderek düştüğünü görmekteyiz. Bu yıl sonu itibarıyla hedef yüzde 64 düzeyinde ve elimde en son 1998 yılı rakamları olduğu için oradan bu yana konuşabilirim. 1998 yılından bu yana, krize neden olan 2000 yılını hariç tutarsak, 1998 yılından bu yana en düşük orandır ihracatın ithalatı karşılama oranı. Cari açığı tetikleyen en büyük unsur, ithalattaki bu çok büyük, kontrol edilemeyen artıştır ve toplam ithalatın bileşimine baktığımızda da, tüketim malları ithalatındaki artışın bu yıl yüzde 14,1 olduğunu görüyoruz. Bu gerçekten önemli bir artıştır.

✓ **Cari açık tehlike işaretleri veriyor**

Hükümetin ilan ettiği yıl sonu cari açık hedefi 14,4 milyar dolar. Bunun Gayri Safi Millî Hâsılaya Oranı yüzde 4,9. kriz yılı olan 2000 yılında ulaştığımız yüzde 4,9'luk cari açık dışında başka hiçbir yılda bu yüzde 4,9'a ulaşmamışız. 1994 yılını hariç tutuyorum. Yani, 4,9 oran, yavaş yavaş tehlike çanlarının çalmaya başladığı bir orandır.

✓ **Hani kozmetik önlemler almazlardı?**

Hükümet, Avrupa Birliği rüzgârına kapılarak cari açığı bir miktar bu rüzgârın örteceğini düşünmüştür; ama, öyle olmamış ve geldiğimiz noktada hükümet çok geç kalmıştır. Hükümet otomobildeki özel tüketim vergisi oranlarına müdahale etmek suretiyle ithalat talebini kısımaya çalışmıştır. Bu yeterli bir önlem değildir. Hükümetin daha sonra başka önlemler alıp almayacağını bilemiyoruz. Ama, hatırlıyorum, Hazineden sorumlu Bakanımız, cari açık konusunda biz kendisini uyarırken bizi hiç dinlemeyerek "Biz kozmetik önlemler almıyoruz, kozmetik önlemlerle bu iş düzelmez" diyerek işi umursamaz bir tavırla bu konuya yaklaşıyordu. Bunlar kozmetik önlem değil midir?

✓ **Büyüme oranı ile ithalattaki artış oranları uyumlu değil**

2005 yılı dışticaret açığına baktığımızda, 71 milyar dolarlık ihracat, 104 milyar dolarlık ithalat hedefi görüyoruz. Dışticaret açığı 33 milyar dolar... Ekonomideki büyüme oranı yüzde 5; ama, ithalatta öngörülen artış yüzde 8,9. 2005 yılı ithalatı 2004'e göre yüzde 8,9 artıyor. Bizim rakamlarımıza baktığımızda, yıllar itibariyle, ekonomideki her yüzde 1'lik büyümenin, aşağı yukarı yüzde 2,5'luk bir ithalat gerektirdiğini görmekteyiz. Yani, yüzde 5'lik büyüme için ithalatta yüzde 12,5 oranında artış olması gerekir. Acaba bu nasıl bir dengedir? Ya ithalat rakamı çok yerinde değil, doğru değil ya büyüme rakamı yerinde değil, doğru değil.

✓ **İhracattaki artış devam edebilecek midir?**

2005 yılında Gayri Safî Millî Hâsıla artışının 2004'e göre nominal olarak yüzde 13,4 olduğunu görmekteyiz. Ortalama dolar kurunun artışı yüzde 11,4. 2005 yılı sonu dolar kurunun 2004 yılı sonuna kıyasla artışının da yüzde 5,7 olduğunu görüyoruz. Büyüme yüzde 5. Deflatörle birlikte 13,4; ama, kurda biraz daha düşük bir artış. Kurdaki artış Gayri Safî Millî Hâsılanın nominal artışından daha düşük. Öte taraftan da, Sayın Bakanımız konuşmasında, halen dolara karşı Türk Lirasının yüzde 22 oranında değerli olduğunu ifade etmiştir. Gerçekten bütün bunlar karşısında ihracattaki artış devam edebilecek midir?

✓ **2005 yılında verimlilik artışı devam edebilecek midir?**

Sayın Bakan konuşmasında 2000 yılından bu yana ihracattaki artışın iki temel gerekçesini şöyle ifade ediyor ki ben de katılıyorum; bir, reel ücretlerdeki düşüş; iki, verimlilik artışı. Her ikisi gerçekten ihracatçının maliyetini düşürerek onu dünya pazarlarında ayakta tutabilmiş ve bu yolla ihracatımız giderek artmıştır. İki temel neden budur. Reel ücretlerdeki düşüş ve verimlilik artışı. Verimlilik artışının, bir yandan, ihracatçı açısından doğru olan bu kararın veya ihracatı artıran bu kararın gerçekte ekonomide bir işsizlik yarattığını da biliyoruz. Tabii ki, istihdamı artırmak için ondan vazgeçmek gibi bir şeyi söylemiyorum. Tabii ki verimlilik artmalıdır. Gerçekten, belki 2000 sonrası politikaların bizim sanayicimize, ihracatçımıza öğrettiği en önemli unsur budur; ama, bu daha devam edebilecek midir 2005 yılında?

✓ **Umutlar kurdaki düşüşe bağlanmış**

Sayın Bakan konuşmasında "TL'nin değer kaybetmesi halinde de ithalat cazibesini yitirebilecektir." diyor. Bundan şu anlaşılıyor; 2005 yılında öngöremediğimiz, dalgalı kur nedeniyle öngöremeyen bir kur oynaması olabilir. Yani, daha çok umutlar buna bağlanmış gibi. Kur eğer bir şekilde oynarsa, TL biraz değer kaybederse, ithalat cazibesini yitirip azalacaktır diye umuluyor.

Kamuoyunun bilgisine sunulur.

NOT: 2005 Mali Yılı Bütçesinin Plan ve Bütçe Komisyonundaki görüşmelerine ve M. Akif HAMZAÇEBİ'nin konuşma metninin tamamına

<http://www.tbmm.gov.tr/butce/htm/pbk04112004.htm> adresinden ulaşabilirsiniz.